

СТАНДАРТИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

5. Ерасов Б.С. Социальная культурология / Б.С. Ерасов. – М.: Аспект-Пресс, 1996. – 591 с.

6. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта – тенденція світова / Н.Г. Ничкало // *Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні у 1992 – 2002.* – X., 2002. – Ч. 2. – С. 148 – 162.

7. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики / за заг. ред. В. Андрущенко. – К.: К.І.С., 2003. – 296 с.

8. Этика социальной работы: принципы и стандарты // *Российский журнал социальной работы.* – 1995. – № 2. – С. 38 – 59.

Стаття надійшла до редакції 25.07.2010

УДК 378(73)

Ірина Зварич, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії та практики перекладу
Національної академії Служби безпеки України
і кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Інституту Філології Київського Національного університету
імені Тараса Шевченка

СТАНДАРТИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

У статті розглянуто стандарти педагогічної діяльності викладачів США, проаналізовано норми базових стандартів INTASC та охарактеризовано стандарти оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах і дано їх визначення.

Ключові слова: стандарти, базові стандарти, вимоги, норми, оцінювання, якість, вищий навчальний заклад, педагогічна діяльність, викладання навчальної дисципліни.

В статті рассмотрено стандарты педагогической деятельности преподавателей США, проанализировано нормы базовых стандартов INTASC та охарактеризовано стандарти оцінювання якості педагогічної діяльності преподавателей у вищих навчальних закладах і дано їх визначення.

Ключевые слова: стандарты, базовые стандарты, требования, нормы, оценивания, качество, высшее учебное заведение, педагогическая деятельность, преподавание учебной дисциплины.

In this article the standards of pedagogical activity of teachers are considered, the norms of basic standards INTASC are analysed, and the standards of evaluation the quality of teachers' pedagogical activity in higher educational establishments are observed and their determines are given.

Key words: standards, basic standards, requirements, norms, evaluation, quality, higher educational establishment, pedagogical activity, teaching of educational discipline.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Реформування системи освіти США та модернізація вищих навчальних закладів змусили науковців переглянути і вдосконалити вимоги до викладання навчальної дисципліни, оцінювання педагогічної діяльності викладачів та визначення рівня їх професіоналізму. Оскільки система вищої освіти США децентралізована, тому вся відповідальність за якість викладання навчальних дисциплін покладається на конкретні штати. Таким чином, у США не існує єдиних стандартів освіти та оцінювання педагогічної діяльності викладачів, так як кожен штат має свої законодавчі акти вищої освіти. Недивлячись на децентралізовану структуру американської вищої освіти, у США існує три системи стандартів, які характеризують послідовність педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу та кар'єрний зріст викладачів у вищих навчальних закладах.

Відповідні системи стандартів мають тісний зв'язок між собою тому, що направлені на вдосконалення якості педагогічної діяльності викладачів. Таким чином стандарти INTASC – Консорціум з підтримки та оцінювання викладачів-початківців (Teacher Assessment and Support Consortium) характеризують знання, уміння, навички та здібності викладачів-початківців; стандарти NCATE – Національної Ради з акредитації програм підготовки викладачів (National Council for Accreditation of Teacher Education) висвітлюють вимоги до програм підготовки викладачів: ґрунтовно оволодіти навчальною дисципліною, набути знання, виробити вміння, здобути навички, які необхідні для педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі; стандарти NBPTS – Національної Ради із стандартів угалузі професійного викладання (National Board for Professional Teaching Standard) встановлюють вимоги до викладачів, які вже займаються педагогічною діяльністю.

СТАНДАРТИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Національна Рада із стандартів у галузі професійного викладання – NBPTS створена з директорів, встановлює високі і жорсткі стандарти викладання навчальної дисципліни та оцінювання педагогічної діяльності викладачів. Стандарти NBPTS базуються на встановлених єдиних вимогах до навчального процесу у вищому навчальному закладі, критерій оцінювання педагогічної діяльності викладачів, вдосконалення навчальних програм і впровадження дидактичних методик до процесу викладання навчальної дисципліни.

Консорціум з підтримки та оцінювання викладачів-початківців був створений у 1987 році і об'єднав вищі навчальні заклади, національні освітні організації та агентства, які встановлювали вимоги до викладання навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах. Стандарти INTASC висувають високі вимоги для викладачів-початківців, які повинні поєднувати зміст навчання з педагогічним вмінням викладати навчальну дисципліну на високому професійному рівні. Основу базових стандартів INTASC становлять десять вимог, що стосуються викладання навчальної дисципліни і які поширюються на оцінювання педагогічної діяльності викладачів. Кожна вимога стандарту встановлює основні концепції викладання навчальної дисципліни і методи оцінювання педагогічної діяльності викладачів.

Аналіз наукових досягнень і публікацій. Я.Я. Боллобаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга, Лайт Р.Дж., С.А. Лівінгстон, М.Дж. Зієкі та ін. розглядають стандарти оцінювання педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах і на сторінках дидактичної та методичної літератури висвітлюють свої погляди і дискутують про їх вимоги.

Мета статті. Розглянути стандарти педагогічної діяльності викладачів США, проаналізувати норми базових стандартів INTASC та охарактеризувати стандарти оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах і дати їх визначення.

Виклад основного матеріалу. Стандарти INTASC вважають базовими тому, що вони ставлять основні вимоги до викладачів, до їхньої професійної діяльності. За цими стандартами викладачі розуміють базові концепції викладання навчальної дисципліни та її структуру, проявляють професійні здібності, визначають якісний рівень знань студентів та вміють вдосконалити певні аспекти навчальної дисципліни для кращого сприйняття, залучають студентів до дослідницької

діяльності використовуючи різні методи дослідження для перевірки наукових гіпотез, розвитку аналітичних здібностей та критичного їх мислення.

Я.Я. Боллобаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга зазначають, що базові стандарти INTASC мають десять норм оцінювання педагогічної діяльності викладачів [1, 62 – 71].

До першої норми вони відносять такі вимоги: викладач розуміє основні концепції, методи оцінювання, структуру дисципліни, що викладається, і здатний моделювати навчальні ситуації, що зроблять певні аспекти предмета зрозумілими для студентів [1, 62]. Вимоги першої норми підкреслюють компетентність викладача у розумінні концепції навчання у вищому навчальному закладі та професійність педагога у викладанні навчальної дисципліни. Однак, вивчення навчальної дисципліни має бути послідовним і зрозумілим. Кожну тему викладу навчального матеріалу необхідно викладати доступно і логічно для ґрунтовного її опанування, а не лише обмежуватись певними аспектами. Вивчення навчальної дисципліни має відповідати стандартам вищої освіти, які є основою визначення якості вищої освіти та професійної підготовки, а також якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів незалежно від їх типів, рівнів акредитації та форм навчання. Основні засновники INTASC – державні освітні агентства США відповідають за підвищення рівня якості професійної кваліфікації викладачів, визначають порядок розроблення стандартів вищої освіти та внесення змін до них, визначають їх якісний рівень та здійснюють контролю за їх впровадженням і дотриманням.

До другої норми стандартів INTASC Я.Я. Боллобаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач розуміє закономірності розвитку і навчання студентів, здатний організувати навчальне середовище, що сприяє їхньому інтелектуальному, соціальному й індивідуальному розвитку [1, 63].

Варто погодитись із тим, що викладач розуміє процес вивчення навчальної дисципліни, може кваліфіковано викладати навчальний матеріал і створити доброзичливу атмосферу його сприйняття, що сприятиме інтелектуальному, соціальному та індивідуальному розвитку студентів. Однак, вивчення навчальної дисципліни має відповідати *стандартам вищої освіти вищих навчальних закладів*, які ґрунтуються на тому, що вищі навчальні заклади визначають спеціалізації за спеціальностями, за якими здійснюється підготовка фахівців освітньо-

СТАНДАРТИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста, спеціаліста та магістра. Назви спеціалізацій за спеціальностями відображають відмінності у засобах, умовах та продуктах діяльності в межах спеціальності. Варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників вищих навчальних закладів, освітньо-професійних програм підготовки та засобів діагностики якості вищої освіти забезпечують підготовку фахівців за спеціалізаціями та спеціальностями з урахуванням особливостей суспільного поділу праці та мобільності системи освіти щодо задоволення вимог ринку праці.

До третьої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач розуміє, що студенти відрізняються у своїх підходах до навчання, і створює навчальне середовище, індивідуально пристосоване до кожного з них [1, 63].

Слушна думка науковців, що студенти мають різні підходи до опанування навчальної дисципліни. Слід зазначити, що *підходи до вивчення навчального предмета – це сукупність різних педагогічних дій, які використовує викладач у процесі викладання навчальної дисципліни, а студент – у процесі її опанування.*

Таким чином, думку щодо створення навчального середовища індивідуально пристосованого до кожного студента треба розширити тому, що навчальне середовище – це атмосфера сприйняття навчального матеріалу у процесі навчання. А навчальний процес у вищому навчальному закладі, який має чітко встановлені стандартні вимоги, які затверджені адміністрацією вищого навчального закладу і схвалені у відповідних навчальних програмах вивчення навчальної дисципліни. Переважно кожна навчальна дисципліна складається із висвітлення лекційного навчального матеріалу, опанування його на семінарських та практичних заняттях. Отже, викладач не може змінювати затверджені адміністративні вимоги щодо забезпечення навчального процесу, він лише може проявити свій професіоналізм у викладанні навчального предмета і майстерність, щодо індивідуального підходу до студентів в ґрунтовному опануванні навчальної дисципліни згідно вимог державних стандартів вищої освіти.

До державного стандарту вищої освіти належить: перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями; перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-

кваліфікаційними рівнями; вимоги до освітніх рівнів вищої освіти; вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти.

У нормативно-правових документах зазначається, що перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями містить перелік назв кваліфікацій, які визначаються через професійні назви робіт, що мають виконувати фахівці певного освітньо-кваліфікаційного рівня на первинних посадах. Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, містить перелік назв напрямів, що відображають споріднений зміст вищої освіти і професійної підготовки, та перелік назв спеціальностей, що відображають неповторювані узагальнені об'єкти діяльності або виробничі функції та предмети діяльності. Вимоги до освітніх рівнів вищої освіти містять вимоги до рівня сформованості у особи соціальних і громадянських якостей з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності. Відповідно вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти містять вимоги до професійної підготовки фахівців з урахуванням суспільного поділу праці.

До четвертої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач розуміє і використовує різноманітні методи навчання, що сприяють розвитку у студентів професійних навичок, критичного мислення та уміння розв'язувати проблеми [1, 64].

Важлива думка науковців щодо використання різних педагогічних методів навчання студентів та опанування навчальною дисципліною. Однак, викладач повинен дотримуватись вимог стандартів вищої освіти та освітньо-професійної програми підготовки фахівців, яка визначає нормативний термін та нормативну частину змісту навчання за певним напрямом або спеціальністю відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освіти й професійної підготовки висококваліфікованого працівника. Освітньо-професійні програми підготовки затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

До п'ятої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач використовує розуміння мотивації і особливостей поведінки студента і групи для створення навчального середовища, що сприяє позитивному спілкуванню й активній участі в процесі навчання і самомотивації [1, 65].

СТАНДАРТИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Висвітлення думки науковців п'ятої норми підкреслює майстерність викладача в управлінні навчальним процесом та створенні атмосфери позитивного сприйняття навчального матеріалу, висловленні власної думки студентів і розвитку критичного мислення. До цієї норми стандартів INTASC можна віднести професійність викладача спостерігати за студентами, слухати та вислуховувати їх відповіді у розв'язанні поставленого завдання і вносити відповідні корективи щодо висловлення власної думки студентів. Студенти високо оцінюють викладача, який обізнаний не тільки в галузі знань навчальної дисципліни, що викладає, але має широкий кругозір і ґрунтовно володіє різнобічними знаннями і вдало використовує міжпредметні зв'язки у вивченні навчальної дисципліни.

До шостої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач використовує ефективні вербальні, невербальні й інформаційні технології для підтримки атмосфери активної взаємодії, співробітництва і толерантності в аудиторії [1, 67].

У цій нормі науковці підкреслюють важливість використання інформаційних технологій навчання, високої культури вербального і невербального спілкування викладача і студента.

Лайт Р.Дж. зазначає, що викладач повинен розумно використовувати час в процесі вивчення навчальної дисципліни, поєднуючи вдало гумор та спонтанність у викладі навчального матеріалу; бережно ставитись до студентів расової приналежності; бути чуйним у ставленні до студентів і готовим надати консультації в позаурочний час; вболівати за вивчення навчальної дисципліни студентами; на екзамен виносити тільки такі теми, завдання і питання з навчальної дисципліни за якими вели дискусію на заняттях [2, 42].

Однак, включати до завдань екзаменаційних тестів та білетів лише вивчений програмний матеріал впродовж певного терміну навчання не варто, тому що студенти обмежені проявити свої індивідуальні здібності до опанування додаткового навчального матеріалу, що виноситься на самостійну та індивідуальну роботу. Вивчення навчальної дисципліни потребує опанування програмним матеріалом з різних джерел основної та додаткової літератури, спостереження і наукового дослідження, висловлення власної обґрунтованої думки з навчального предмета.

До сьомої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач розробляє методику навчання на підставі знань предмета, студентів, суспільства і навчальних цілей [1, 68].

Ця норма певною мірою підкреслює наукові та творчі підходи викладача до викладання навчальної дисципліни, які ґрунтуються на власних знаннях, уміннях, навичках, досягненнях і висвітлюються у навчальних програмах, планах. Як правило, навчальні програми та плани вивчення навчальних дисциплін розробляються вищим навчальним закладом відповідно до освітньо-професійних програм підготовки спеціалістів і затверджуються керівником вищого навчального закладу. Програми навчальних дисциплін визначають їх інформаційний обсяг, рівень сформованості вмінь та знань студентів, перелік рекомендованих підручників, інших методичних та дидактичних матеріалів, критерії успішності навчання та засоби діагностики успішності навчання – викладання навчальної дисципліни та визначення якісного рівня знань студентів.

Навчальні плани визначають графік навчального процесу, перелік, послідовність та час вивчення навчальних дисциплін, форми навчальних занять та терміни їх проведення, а також форми проведення підсумкового контролю.

Отже, на основі затверджених навчальних програм та планів, викладач вищого навчального закладу розробляє методики викладання навчальної дисципліни для різних рівнів знань студентів, що відповідають їх індивідуальним здібностям та встановленим цілям. Викладачі можуть коригувати навчальні плани з метою підвищення якості навчального процесу у вищому навчальному закладі.

До восьмої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач розуміє і використовує формальні і неформальні методи оцінювання для оцінки і гарантії безперервного інтелектуального, соціального і фізичного розвитку студентів [1, 69].

Думка науковців, що висвітлюється у восьмій нормі дещо обмежена і потребує певного доповнення тому, що викладач не повинен використовувати неформальні методи оцінювання якісного рівня знань студентів і гарантувати безперервний фізичний розвиток особистості.

Формальні та неформальні методи оцінювання знань визначаються *засобами діагностики якості вищої освіти*. Вони визначають стандартизовані методики, які призначені для кількісного та якісного оцінювання досягнутого особою рівня сформованості знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних та громадянських якостей. Засоби діагностики якості вищої освіти використовуються для встановлення відповідності рівня якості вищої освіти вимогам стандартів вищої освіти і

СТАНДАРТИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Отже, можна зазначити, що формальні методи оцінювання – це офіційно встановлені правила, які використовуються в процесі діагностування якісного рівня знань студентів і водночас висвітлюють педагогічну діяльність викладачів. До формальних методів оцінювання можна віднести: виконання практичних завдань, проєктів, тестів – стандартизованих та нестандартизованих, написання творчих робіт та наукових досліджень. Офіційно виставлені оцінки знань студентів чітко підкреслюють їх якісний рівень опанування навчальною дисципліною.

Відповідно до неформальних методів оцінювання можна віднести відношення студентів до вивчення навчальної дисципліни, а також і особисті стосунки викладачів та студентів, їх власні взаємозв'язки та неупереджене ставлення до майбутніх фахівців, що вплине на об'єктивність якісного рівня знань студентів. Таким чином, оцінювання педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу студентами у вищих навчальних закладах підкреслить непрофесійність викладачів до викладання навчальної дисципліни. Необізнані викладачі у сфері педагогіки, психології та медицини можуть гарантувати безперервний інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток студентів. Слід зазначити, що розвиток особистості не залежить повністю від педагогічної діяльності викладачів тому, що на інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток впливають гени спадковості, виховання в родині та особисте відношення до опанування знань з навчальної дисципліни. Отже, викладачі вищого навчального закладу можуть розвивати здібності студентів, заохочувати до вивчення навчальної дисципліни і таким чином впливати на їх інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток.

До дев'ятої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач – мислячий практик, який постійно оцінює вплив своєї діяльності на інших (студенти, батьки, інші професіонали в галузі освіти) і активно шукає можливості професійного зростання [1, 70].

Варто погодитись із думкою науковців, що викладач – це творча особистість, яка постійно шукає нові методи, прийоми і підходи до викладання навчальної дисципліни, висвітлює свої наукові погляди на сторінках дидактичної та методичної літератури, активно працює в пошуках наукових досліджень для професійного зросту, постійно оцінює свою педагогічну

діяльність та її вплив на студентів, батьків, колег, діячів освіти і т.д.

До десятої норми стандартів INTASC Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга відносять такі вимоги: викладач підтримує стосунки з колегами, батьками і громадськими організаціями для підтримки здоров'я студентів і поліпшення їхнього навчання [1, 70].

Цілком слушна думка науковців, що викладач вищого навчального закладу постійно наполегливо працює над покращанням навчального процесу та науково-методичним забезпеченням. Науково-методичне забезпечення вищої освіти здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки, іншими центральними органами виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, науково-методичними установами та вищими навчальними закладами. Науково-методичне забезпечення вищої освіти включає підготовку навчальної і наукової літератури та забезпечення нею вищих навчальних закладів. Підготовка та забезпечення вищих навчальних закладів навчально-методичною документацією повинна відповідати змісту навчання, визначеному стандартами вищої освіти.

Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга підкреслюють, що кожна з десяти норм базових стандартів INTASC містить вимоги до компетентності, здібності і майстерності викладача на основі головного принципу, що кваліфікований викладач повинен поєднувати зміст навчання з педагогічним розумінням, аби бути впевненим, що навчання ведеться на високому рівні [1, 61].

Відповідне ствердження науковців цілком справедливо підкреслює вимоги викладача вищого навчального закладу, щодо його професійності і компетентності – бути високваліфікованим і досконало знати зміст навчального процесу. Однак педагогічне розуміння навчального процесу повинно відповідати встановленим вимогам тому, що у різних викладачів своє розуміння і своя впевненість у тому, що навчання ведеться на високому рівні. Навчання у вищому навчальному закладі розглядається як процес викладання навчальної дисципліни та визначення якісного рівня знань студентів, яким вони опановують самостійно залежно від індивідуальних здібностей кожного. Тому оцінювання педагогічної діяльності викладачів на основі педагогічного розуміння того, що навчання ведеться на високому рівні є суб'єктивним показником.

СТАНДАРТИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

С.А. Лівінгстон та М.Дж. Зіекі вважають, що стандарт – це відповідь на запитання: “Який задовільний рівень є достатньо задовільним?”, і цю відповідь можна дати лише через суб’єктивне судження [4, 12].

Це визначення дещо обмежене і повністю не розкриває сутність стандартів тому, що стандарти повинні містити чіткі вимоги оцінювання педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах, зокрема викладання навчальної дисципліни, навчально-методичної і науково-дослідної роботи, громадської діяльності, трудової дисципліни. Відповідно суб’єктивні судження ґрунтуються не тільки на людській інтуїції, а потребують розуміння наукового і професійного підходу до викладання навчальної дисципліни та контролю навчального процесу.

І.Д. Лівінгстон зазначає, що стандарт – це ступінь оволодіння навчальним матеріалом, щоб досягти мети у викладанні навчальної дисципліни та еталон належного, соціального і фактичного рівня навчальних досягнень [3, 4787].

Визначення І.Д. Лівінгстона певною мірою відображає педагогічну діяльність професорсько-викладацького складу і варто погодитись із тим, що викладач повинен мати ґрунтовні знання з навчального предмета, щоб досягти мети у його викладанні. Проте, слід зазначити, що думка автора дещо обмежена відносно того, що стандарти – це ступінь оволодіння навчальним матеріалом та еталон належного, соціального і фактичного рівня навчальних досягнень тому, що ступінь – це відповідний рівень знань викладача з навчальної дисципліни, а еталон – реальний рівень його досягнень в процесі викладання. Отже, стандарти – це вимоги, які викладач повинен дотримуватись у процесі викладання навчального предмета та оцінювання якісного рівня знань студентів з навчальної дисципліни.

Я.Я. Болубаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга зазначають, що стандарти – це технічні рекомендації, які можуть використовуватися як основа для оцінювання практик тестування, проте оцінка прийнятності тесту чи його застосування не полягає у буквальній відповідності кожному базовому стандарту [1, 92]. Натомість використання стандартів і оцінювання якості педагогічної діяльності на основі тестів мають певні суперечки, тому необхідні підрахунки надаються в розумних межах сторонам для їх повної інформованості і не ґрунтуються на результатах тестування. Підбір тестів на визначення педагогічної діяльності викладачів і вибір бала професійності належить до компетентності окремих штатів. Тому, кожен

штат встановлює різні вимоги до оцінювання педагогічної діяльності викладачів США.

Аналізуючи методичну та дидактичну літературу щодо оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США пропонуємо визначення стандартів оцінювання їх педагогічної діяльності і виділимо ті з них які характеризують педагогічну роботу професорсько-викладацького складу, а саме: *стандарти викладання навчальної дисципліни, стандарти навчально-методичної роботи, стандарти науково-дослідної роботи, стандарти громадської діяльності, стандарти трудової дисципліни*. Вважаємо, що вказані нами стандарти оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах комплексно відображають всю їх роботу.

Стандарти оцінювання якості педагогічної діяльності викладача – це встановлені вимоги до перевірки результатів виконання навчальної програми дисципліни, що викладається у вищому навчальному закладі, і які визначають реальний рівень усіх складових його педагогічної діяльності: навчальної, навчально-методичної, науково-дослідної, громадської, трудової, і відповідно, стосуються етики взаємовідносин з колегами, викладачами, студентами та підлягають контролю, щодо їх дотримання з метою підвищення освітніх послуг. Стандарти оцінювання якості педагогічної діяльності викладача орієнтують його на їх дотримання та комплексне виконання відповідної робочої програми.

Стандарти викладання навчальної дисципліни – це встановлені вимоги до теоретичного і практичного рівня реалізації викладачем у навчальній діяльності програмового і дидактичного матеріалу з навчальної дисципліни, положень наявної програми, володіння знаннями з педагогіки вищої школи, які проявляється у рівні сформованості у студентів умінь і навичок, особистих якостей тощо.

Стандарти навчально-методичної роботи – це встановлені вимоги до забезпечення викладачем якості навчальної діяльності, супроводжуваної освоєнням сучасних новітніх технологій, постійним вдосконаленням навичок і вмінь методичної діяльності, розробки нових курсів, зміст семінарсько-практичних занять з наступним впровадженням актуальних ідей у програми навчальних дисциплін, тексти підручників і посібників з грифом Міністерства освіти і науки України.

Стандарти науково-дослідної роботи – це

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

встановлені вимоги до якості проведення наукових досліджень з конкретної галузі наукового знання і висвітлення їх результатів у монографіях, збірниках наукових праць, фахових виданнях рекомендованих ВАК, зарубіжних і місцевих виданнях, на міжнародних і регіональних конференціях, підручниках та посібниках.

Стандарти громадської діяльності – це вимоги, щодо якості і необхідності виконання громадських доручень у вищому навчальному закладі. Громадські доручення не входять до посадових обов'язків викладача. До громадських доручень у вищих навчальних закладах часто відносять: участь у роботі Вченої ради вищого навчального закладу і факультету, експертної ради у якості експерта, робочих комісій, семінарах, комітетах, фондах, змаганнях, олімпіадах, кураторство студентською групою, керівництво секцією тощо.

Стандарти трудової дисципліни – це вимоги щодо дотримання представниками професорсько-педагогічного складу встановлених у вищому навчальному закладі норм поведінки та виконання посадових обов'язків.

Висновки. На основі вище викладеного наукового матеріалу зробимо висновки. Стандарти діагностування педагогічної діяльності

викладачів – це вимоги до викладання навчальної дисципліни, навчально-методичної і науково-дослідної роботи, громадської діяльності і трудової дисципліни, які визначаються Міністерством освіти, вдосконалюються і впроваджуються відповідними вищими навчальними закладами. Такі стандарти можуть бути основою реформування вищої освіти, реорганізації вищих навчальних закладів, підготовки висококваліфікованих викладачів і підвищення їх професійності у викладанні навчальної дисципліни.

1. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність. Наукове видання / Я.Я. Болюбаши, І.С. Булах, М.Р. Мруга, І.В. Філончук. – К.: майстер клас, 2007. – 272 с.

2. Light Richard J. Making the most of the college. Students speak their minds. – Cambr., Mass.; Lnd.: Harvard University press, 2001. – 242 p.

3. Livingston I.D. Standards, national: Monitoring / International Encyclopedia of Education. Oxford: Pergamon Press, 1985. – P. 4786 – 4791.

4. Livingston S.A. & Zieky M.J. Passing scores: a manual for setting standards of performance on educational and occupational tests. Princeton, NJ: Educational Testing Service, 1982. – С. 12.

Стаття надійшла до редакції 17.06.2010

УДК 37.015

Світлана Одайник, кандидат педагогічних наук,
проректор з питань зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти
Південноукраїнського регіонального інституту
підсудипломної освіти педагогічних кадрів,
м. Херсон

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті окреслено теоретичний аспект моніторингу якості педагогічної освіти, охарактеризовано важливість проведення моніторингових досліджень у системі освіти.

Ключові слова: якість освіти, моніторинг, педагогічна освіта.

В статті раскрывается теоретический аспект мониторинга качества педагогического образования, дана характеристика важности проведения мониторинговых исследований в системе образования.

Ключевые слова: качество образования, мониторинг, педагогическое образование.

The article envelops theoretical aspect of monitoring of quality of pedagogic education, gives description of the importance of carrying out of monitoring researches in the system of education.

Key words: quality of education, monitoring, pedagogic education.

Постановка проблеми. Нині Україна прискорює темпи інтеграції в європейський освітній простір, тому приведення вітчизняних освітніх стандартів до норм Європейського союзу є актуальним питанням. У зв'язку з цим українська система освіти стала на шлях реформування. Зміни, які в

ній відбуваються спрямовані на підвищення якості освіти, зокрема на оновлення змісту та форм організації навчально-виховного процесу. Такі кроки важливі, адже якість освіти є одним з чинників економічного, соціального прогресу суспільства, а також розвитку творчого потенціалу людини.